ప్రకటించిన కార్యక్రమానికి బదులు....

డాక్టర్ రావూరి భరద్వాజ

...**మ**రొకటేదో సర్దెయటం పెద్ద కష్టమేమీ కాదుగానీ— అలా "సర్దుకు పోవడ" మున్నదే— ఆ కార్యక్రమ నిర్వాహకుని అజాగ్రత్తకూ, అలసత్వానికీ చిహ్నమని మాత్రం మనం మరచిపోకూడదు.

ప్రకటించిన కార్యక్రమం, ప్రకటించినట్టుగా జరిగితే ఎవరూ చెప్పుకోడానికేమీ ఉండదు మహా అయితే ఆ కార్యక్రమం తాలూకు బాగోగుల్ని గురించి కాస్సేపు కబుర్లాడుకోవచ్చు కానీ అప్పుడప్పుడూ, అయి కొన్నవి అనుకొన్నట్టుగానే జరగవు అలాగా జరగనప్పుడు ఒక్కొక్కసారి నానా రభసా అవుతుంది...

ఈ సందర్భంలో నా చిన్నప్పటిసంగతులు ఒకటి రెండు గుర్తుకొస్తున్నాయి ఆ రోజుల్లో రంగస్థల నాటకాలకు మాంచి గిరాకీ ఉండేది అద్దంకి, దొమ్మేటి, అబ్బూరి, మాధవపెద్ది, బాబు, సి యస్సార్, తుంగల, సవరం, వేమూరి వంటి మహా నటులూ, పూర్ణిమ, తిలకం, శ్రీరంజని, సభారంజని, రాధాబాయి, కృష్ణవేణి వంటి నటీమణులూ, జనం నోళ్లలో నానుతూ ఉండేవారు

గయోపాఖ్యానం, పాదుకాపట్టాభిషేకం, సత్య హరిశ్చంద్ర, ఉద్యోగ విజయాలు, తారా శశాంకం, కృష్ణ తులాభారం, రామదాసు, సతీసక్కుబాయి, భక్త శ్రీయాళ, చింతామణి, నందనార్ వంటి నాటకాలను ఊరూరా, వాడవాడా ప్రదర్శించేవారు.

చిత్రమేమిటంటే— ఈ నటీనటులందరిదీ ఒక ఊరూ కాదు, ఒక జిల్లా కూడా కాదు నాటకం ఆడించదలుచుకొన్నాయన— వీరందరి దర్శనమూ చేసుకొని, ఫలానారోజున, ఫలానా ఊళ్లో, ఫలానా నాటకం ఆడవలసి ఉంటుందని వీరందరికీ చెప్పి, సగం డబ్బు అడ్వాన్సుగా ఇచ్చి, మిగిలిన సగం— రంగు వేసుకోడానికి ముందుగానే— చెల్లించుతానని హామీ ఇచ్చి వచ్చేవారు

ఈలోగా హాలు మాట్లాడుకోవడం, చుట్టు పక్కల పది ఊళ్లలో డప్పులు పెట్టి ప్రచారం చేయడం, గోడలకు కాగితాలు అంటించడం, ఒంటెద్దు బండినో, గుర్రబ్బండి మీదనో ఊళ్ళన్నీ తిరిగి, కరపత్రాలు పంచడం— ఫలానా ఫలానా వారి దగ్గర టిక్కెట్లు దొరకుతాయనడం— ఇదంతా ప్రచారానికి సంబంధించిన తంతు

అనుకొన్న వేళకు, అనుకొన్న నటీనటులు అందరూ వస్తే— కాంట్రాక్టర్ గారు నిబంధనల మేరకు— ముందుగానే డబ్బు చెల్లిస్తే— నాటకం పది గంటలకు ప్రారంభమయితే— తెల్లవారుజామున, ఏ నాలుగ్గంటలకో, అయిదు గంటలకో ముగిసేది. నాటకం మొదలయ్యాక కాస్త కలిగినవారు ఇళ్లకెళ్లి, పడుకునేవారు నాలాంటి వారు, అటునించి అటే పొలం పోయేవారు

నాకింకా బాగా గుర్తు— మా నాన్నగారికి నాటకాలంటే వెర్రి వ్యామోహం ఆయనతో బాటు— విధిలేక— నేనూ కొన్నిటికి హాజరవుతూ ఉండేవాణ్ణి అప్పటికీ ఇప్పటికీ నాటక రసాస్వాదనం చేయలేకపోవడం— నా దురదృష్టం! గోనె పట్టాల దిక్కుగా వేలు చూపిస్తూ—

"అదిగో ద్వారక, అల్లదిగో అవిగో, అందందు గోపురములయ్యదియే కోట, అదే యగడ్త" అని ఏ మహా నటుడు పాడుతున్నా, అది ద్వారక, ఆ పక్కని అలమందలు అనుకోవడం నాకు చేతకాదు

ఓ దొడ్డ ముఖం చింతామణిని చూస్తూ "వదనము చంద్ర బింబము, భాతి మిస మిసలాడుచున్న ఈ విలనాగ సౌందర్యము ననుభవింపని వారి జన్మ— జన్మయా? హతవిధీ" అని, ఓ బిల్వమంగళుడో మరోభవానీశంకరుడో ఎలా అనగలుగుతారో నా కిప్పటికీ అర్థం కాదు

ఎదురు బొంగుల రంగస్థలాన్ని చూపుతూ "పాచి పట్టిన యట్టి పాషాణ స్థలమిది, యదుగుల మెల మెల్లనిడుగవలయు, ఇప్పుడే కోసి, గాయెడ దర్భల ముందు జూసి పదంబు మోపవలయు" అని, సత్యవంతుడు, ఆనందభైరవిలో, సావిత్రికి చెబుతుంటే— మా నాన్నగారు "ఓహ్హో" "ఆహా" అనేవారుగానీ, నాకు మాత్రం నవ్వుగానే ఉండేది!

ఆ తరువాత ఎప్పటికో గానీ, నాకు బోధపడింది కాదు— నాటకం అనేది "అనుకోవడం" అన్న మానసిక క్రియ మీద పూర్తిగా ఆధారపడి ఉంటుందని! పూర్ణిమను చూసి, ఓ సారి "తార" అనుకోవడం, మరోసారి "చంద్రమతి" అనుకోవడం, ఇంకోసారి "సత్యభామ" అనుకోవడం— అద్దంకిని చూసి ఓసారి "శ్రీరాముడు" అనుకోవడం, ఇంకోసారి "హరిశ్చంద్రుడు" అనుకోవడం మరోసారి "ధర్మరాజు" అనుకోవడం— అప్పయ్యగారి పశువులకొట్టాన్ని "దేవీ మహల్" అనుకోవడం, గడ్డివాము పక్కటి సందును, "హస్తినాపురి రాజవీధి" అనుకోవడం— ఇవి చాతకాకపోతే, నాటకాన్ని నువ్వు ఎంజాయ్ చెయ్యలేవు

సరే—

ఇప్పటికే నేను, జపం విడిచి లొట్టల్లో పడా ను— మరో చిన్న సంఘటనను మనవిచేసి, అసలు విషయానికొస్తున్నాను ఆ రోజుల్లో ఒక్కో నాటకంలో, ఒక్కో పాత్రను, ఇద్దరేసీ, ముగ్గురేసీ నటిస్తూ ఉండేవారు ఉద్యోగ విజయాల్లో, మొదటి కృష్ణుడు, రెండో కృష్ణుడు, మూడో కృష్ణుడు, నటించడం నాకు తెలుసు ఇద్దరు హరిశ్చంద్రులు, ఇద్దరు అర్జునులు, ముగ్గురు సత్యభామలూ, పోటా పోటీల మీద నటించడం, నాకు తెలుసు. ఒకటి రెండు నిమిషాల్లో ముగిసి పోవలసిన పద్యాన్ని, పావుగంట దాకా రూమ్మని పాడడం, పురజనుల కోరిక మీద, రెండేసి, మూడేసి దఫాలు, రకరకాల రాగాల్లో అదే పద్యాన్ని పాడడం— నా కింకా గుర్తున్నది.

పోనిండి—

నా నాటకాల అనుభవాలను, మరోసారి మనవి చేసుకొంటానని మనవి చేస్తూ, ప్రస్తుతాని కొస్తున్నాను.

ఓ సారి—

అమరావతిలో ఉద్యోగ విజయాలాడు

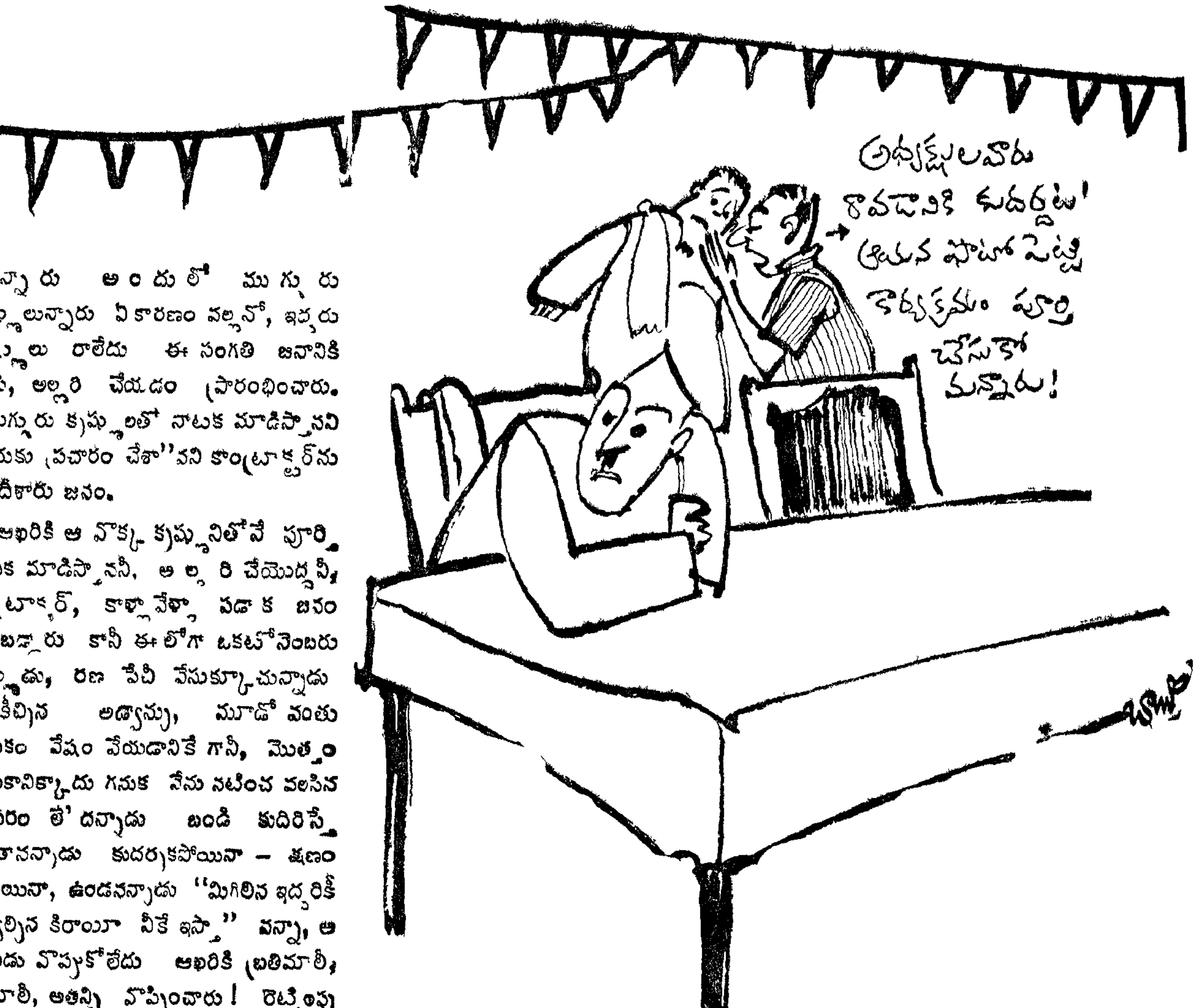

తున్నారు. అందులో ముగ్గురు కృష్ణులున్నారు. ఏ కారణం వల్లనో, ఇద్దరు కృష్ణులు రాలేదు. ఈ సంగతి జనానికి తెలిసి, అల్లరి చేయడం ప్రారంభించారు. "ముగ్గురు కృష్ణులతో నాటక మాడిస్తానని ఎందుకు ప్రచారం చేశా"వని కాంట్రాక్టర్‌ను నిగ్గదీశారు జనం.

అఖరికి ఆ వొక్క కృష్ణునితోనే పూర్తి నాటక మాడిస్తాననీ, అల్లరి చేయొద్దనీ, కాంట్రాక్టర్, కాళ్ళావేళ్ళా పడగా జనం చల్లబడ్డారు. కానీ ఈలోగా ఒకటో నెంబరు కృష్ణుడు, రణ పేచీ వేసుక్కూచున్నాడు. "నాకిచ్చిన అడ్వాన్సు, మూడో వంతు నాటకం వేషం వేయడానికే గానీ, మొత్తం నాటకానిక్కాదు గనుక నేను నటించ వలసిన అవసరం లే"దన్నాడు. బండి కుదిరిస్తే వెడతానన్నాడు. కుదర్చకపోయినా — క్షణం పాటయినా, ఉండనన్నాడు. "మిగిలిన ఇద్దరికీ ఇవ్వాల్సిన కిరాయా నీకే ఇస్తా" నన్నా, ఆ నటుడు వొప్పుకోలేదు. అఖరికి బ్రతిమాలీ, బామాలీ, అతన్ని వొప్పించారు! రెట్టింపు కిరాయి తీసుకొనే షరతుకు వొప్పుకొని — మొత్తం నాటకాన్ని ఊదిపారేశాడా మహా నటుడు!

నాటకం బాగానే జరిగింది కానీ — ప్రేక్షకులు ఆ హాలును, ఫర్నిచర్ని ధ్వంసం చేశారు. ఆ దెబ్బతో, ఆ కాంట్రాక్టర్ తన కళాభిరుచికి విడాకులిచ్చి, తవుడుకొట్టు పెట్టుకొని, వేలు సంపాదించాడు. ప్రకటించిన కార్యక్రమం, ప్రకటించినట్టుగానే జరిగితే — ఆ కళాహృదయుడు, ఇంకెన్ని నాటకాలాడించి — కళామయం చేసేవాడో మనం అంచనా వేయలేం. అయితే — ఆర్థిక పరంగా — అతనిప్పుడున్నంత స్థితిమంతంగా మాత్రం అప్పుడు ఉండేవాడు కాదు.

ఫలానా తేదీన, ఫలానా చోట, ఫలానా పథకానికి ప్రారంభోత్సవమని ప్రకటిస్తారు. ఫలానా వారు అధ్యక్షులు, ఫలానా వారు స్వాగతోపన్యాసం చేస్తారు. ఫలానా వారు పూజ చేస్తారు, ఫలానావారు కత్తెర అందిస్తారు. ఫలానా ఫలానా వారు — రిబ్బను కత్తిరిస్తారు. పొరుగు రాష్ట్రం నుంచి వచ్చే ఫలానా వారు, ఈ మహోత్సవానికి ముఖ్య అతిథులుగా విచ్చేస్తారు — ఇదీ ప్రకటించిన కార్యక్రమం.

అన్నీ సక్రమంగా జరిగితే — అంతకన్నా కావల్సిందేమీ ఉండదు కానీ, అధ్యక్షులవారు సమయానికి రారు — "ఇదిగో వస్తున్నారు — అదిగో వస్తున్నారు — బయలుదేరబోతున్నారు. బయలుదేరుతున్నారు — ఇప్పుడే కారు తలుపులు వేశారు — హమ్మయ్య — కారు వెళ్ళిపోయింది" అని కబుర్లు. కానీ - ఆ కారు ఎంతకీ రాదు. విసుగు, చిరాకు, ఆందోళన — కానీ ఇవేవీ పైకి అనడానికుండదు, ముఖంలో చూపించడానికి ఉండదు. అలా ఎదురు చూసి చూసి, చూసి - ఇహ నిలబడలేక, కూచోలేక — అటూ ఇటూ కాకుండా — వరగబడతారు కొంతమంది!

పురోహితుడు పెట్టిన ముహూర్తం దాటిపోయి, అప్పటికే మూడు గంటలు పైచిలుకు అయి ఉంటుంది. అప్పుడు తెలుస్తుంది కార్యక్రమ నిర్వాహకులకు, చావు వార్త చల్లగా! అధ్యక్షులవారు, హఠాత్తుగా మరో అర్జంటు పనిమీద ఎక్కడికో వెళ్ళారనీ, ఎప్పుడొస్తారో కూడా తెలీదనీ. పొరుగు రాష్ట్రపు పెద్ద మనిషి ధుమధుమలాడినప్పటికీ, ఎవరి చేతులు వారే పిసుక్కోవటం తప్ప ఎవరు చేయగలిగిందేమీ ఉండదు. ప్రారంభోత్సవ కార్యక్రమం కాస్త ఆలస్యంగానైనా ప్రారంభించడమా? లేక మరో నాటికి వాయిదా వేయడమా? సులభంగా జవాబు దొరకని అనేక చిక్కు ప్రశ్నల్లో, ఇదొకటి!

ప్రణాళికా రచనా సంఘంవారు కోశాభ్యుదయం కోసం, అనేక కార్యక్రమాలను ముందుగా ప్రకటిస్తారు. భారీ నీటిపారు ●

పథకాలు; మధ్యతరహా, చిన్నతరహా సాగునీటి పథకాలు; గ్రామం ప్రాంతాలలో రోడ్ల నిర్మాణం, గ్రామీణ ప్రాంతాలకు మంచినీటి సరఫరా, వరద నిరోధక పథకాలు, గృహ నిర్మాణ కార్యక్రమాలు, ఉక్కు, ఇనుము పరిశ్రమలు, ఎరువులు, రసాయనాలు ఔషధాలు, వైద్య, ఆరోగ్య కార్యక్రమాలు; సాధారణ విద్య, సాంకేతిక విద్య, హరిజన, గిరిజన సంక్షేమం, విద్యుదుత్పత్తి, సహకార రంగం, రోడ్లు, భవనాల నిర్మాణం, రవాణా సదుపాయాల కల్పన, అణుశక్తి— అంతరిక్ష పరిశోధనలు, మొదలైన సంక్షేమ కార్యక్రమాలను వారు ప్రకటిస్తారు.

ఈ ప్రకటించిన కార్యక్రమాలు— యథాతథంగా అమలు జరగడంలేదని—అప్పుడప్పుడు వింటుంటాం

తొట్ట తొలిగా ప్రకటించిన కార్యక్రమానికి బదులు— మరో కార్యక్రమం అకస్మికంగా ప్రత్యక్షమవడం కూడా తెలుసు. దేశం మొత్తానికి సంబంధించిన కార్యక్రమాల్లో మార్పులూ చేర్పులూ విటుగూడి తప్పవనుకోండి కానీ, వ్యక్తిగత విషయాల్లో కూడా—ఏదో రూపంలో ఈ "బదులుగా" అన్న కార్యక్రమం తప్పడంలేదు.

ప్రకటించిన...

మీ అబ్బాయి చదువును గురించో, మీ అమ్మాయి పెళ్ళిని గురించో ఓ భారీ కార్యక్రమాన్ని ఉత్సాహంగా ముందు ప్రకటించారనుకోండి అనుకొన్నటు గా, అబ్బాయిగారు అన్ని పరీక్షల్లోనూ, అలవోకగా ఉత్తీర్ణుడు కాలేదనుకోండి ఒక్కొక్క క్లాసులో రెండేసేళ్ళు పీఠం వేశారనుకోండి మీరు ఉద్యోగ విరమణ చేసే వేళకు, యువరాజా వారింకా మెట్రిక్ గణుపును టలేదనుకోండి— అప్పుడు అబ్బాయి పరంగా, మీరు లోగడ ప్రకటించిన కార్యక్రమానికి బదులు... ఇంకేదో చేయక తప్పదు.

అవునా?

అలాగే!

మీ అమ్మాయికి సంబంధం కుదిరింది! కట్నాలు నిషేధం గనుక, మీ కాబోయే వియ్యంకుడు కట్నం అడగరు కానీ— ఓ స్కూటరు మాత్రం— అడుగుతాడు. అమ్మాయికి బాల తొడుగులకింద "ఇంత బంగారం" ఉండాలని నిక్కచ్చి చేస్తారు మీరూ "సరే" నంటారు. తీరా లగ్నం వేళకు, మీరు కొందామనుకొన్న బంగారం ధర మీకందుబాటులో ఉండదనుకోండి— స్కూటర్ ధర వేల మీద పెరిగిందనుకోండి! అప్పుడు- మీరు లోగడ ప్రకటించిన భారీ కార్యక్రమానికి బదులు— ఇంకోటేదో, సవరింపులతో, కుదింపులతో, ఏర్పాటు చేసుకోంటారా? లేదా? ఈ సవరింపుల వల్లా, కుదింపుల వల్లా, పెళ్ళి పందిరి రణరంగంగా మారుతుందా లేదా? ఈ కారణాల వల్లనే పీటల మీద పెళ్ళిళ్ళు కూడా చెడిపోయిన దాఖలాలున్నాయా లేదా?

"ప్రకటించిన కార్యక్రమం, ప్రకటించిన విధంగా— అక్షరాలా అమలు జరిపిందాకా— మీ అమ్మాయిని మీ దగ్గరే ఉణ్ణీండి' అన్న అల్లుళ్ళను, తమరు చూశారా లేదా?

ఇవేవీ అపురూపమైనవీ కాదు, అసంభావ్యమైనవీ కాదు ఇందులో ఏ వొక్కరి చిత్తశుద్దినీ మనం శంకించవలసిన అవసరం లేదు

ఏందు కంటారా ?

మాట వరసకు మీ సంగతే తీసుకుందాం—

ఇవ్వాళ మీ వివాహదినోత్సవం ఈ పండగను బ్రహ్మాండంగా జరుపు కొందామని— గత వారం రోజులుగా మీ దంపతులిద్దరూ, రకరకాల కార్యక్రమాలనూ తయారు చేసుకొన్నారు. అందులోనూ— తొలివార్షికోత్సవం

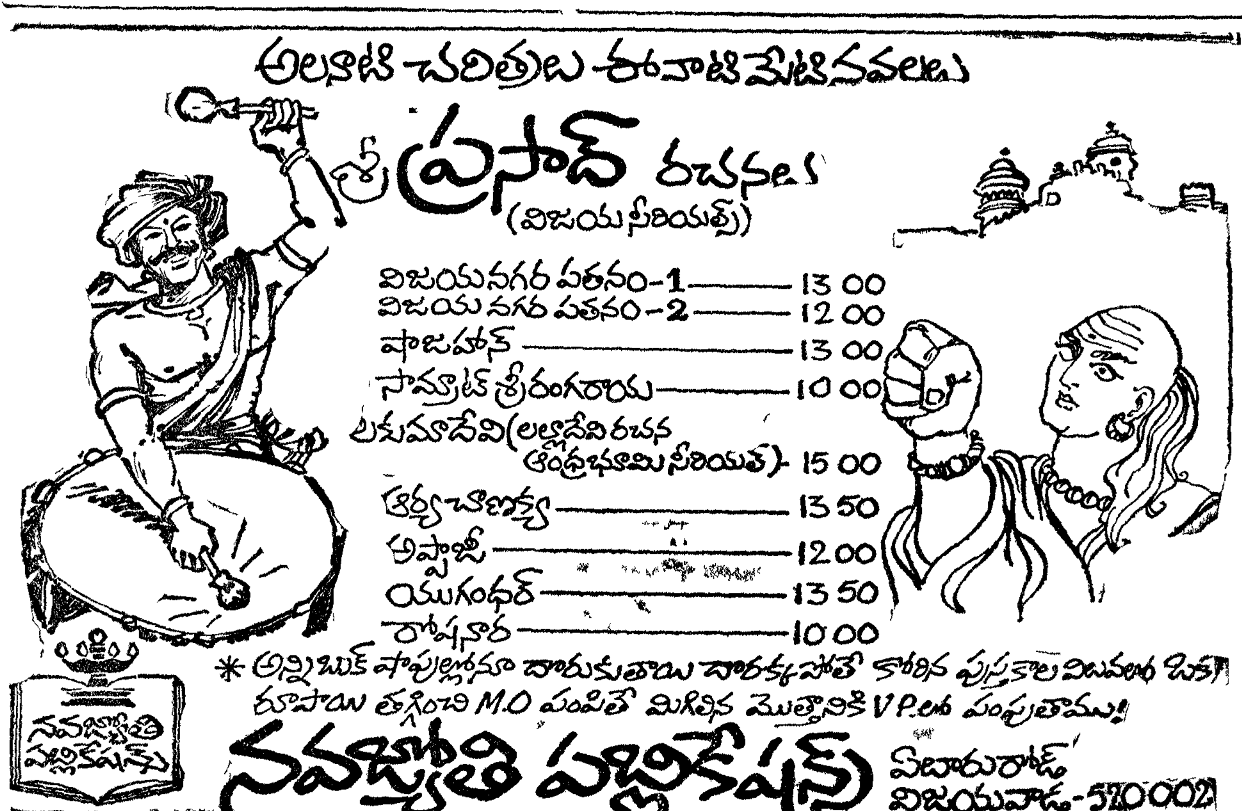

గనుక— మీ ఉత్సాహం వరద లెత్తి దరులొరసి పారుతూ ఉంటుంది

రోజూ మాదిరిగా పొద్దెక్కి లేవకుండా— అలారం పెట్టుకుని— కన్నకను చీకటి ఉన్నప్పుడే లేవడం— ఒకరి కళ్ళల్లోకి మరొకరు చూచుకొంటూ— కాఫీ తాగడం— తరువాత స్నానం— దేవాలయానికి వెళ్ళడం— వచ్చే ఏడాది కన్నా గుమ్మడి పండులాంటి బుజ్జి నాన్న కావాలని మొక్కుకోవడం ఇదీ ఉదయం పూట కార్యక్రమం! ఆవిడేమో— మీరు పదేపదే ముచ్చట పడే వెడల్పాంచు కంచి పట్టుచీరె కట్టుకుంటాననీ, నీలం రంగు జాకెట్టు వేసు కొంటాననీ, సన్నగా కాటుక పెట్టు కొంటాననీ, పెళ్ళి నాటి నగల్లో — తాకట్టులో ఉన్నవిగాక — మిగిలిన వాటిని వేసుకొంటాననీ అన్నది మీరేమో బుగ్గన పొదు చుక్క కూడా పెట్టుకో మన్నారు మీ చేత బతిమిలాడించు కొందా మన్న సదుద్దేశంతో, మీ ఆవిడ — చప్పున ఇందుకు ఒప్పుకోలేదు దీనికి బదులుగా — సదస్యమప్పుడు మీరు వేసుకొన్న సూటునే వేసుకోమని ఆవిడ కోరింది బుగ్గ చుక్కను ఓ నిమిషం పాటు అద్దంలో చూసుకొనే దాకా ఉంచుకొని ఆ తరువాత తుడిచివేసే షరతు మీద మీ ఆవిడ ఒప్పుకొన్నది. మీరూ మెత్తబడి "సరే" నన్నారు

ఈ పూట వంట మానేశారు అసలు మీకు ఆకలే కాలేదు నిన్న చేసిన స్వీట్స్ తిని, కాఫీ తాగి, షాపింగ్ కెళ్ళి — పార్కులో, ఓ మూలగా కూచుని, తియ్యని కబుర్లాడు కొని, తొమ్మిదింటికి హోటల్లో భోజనం చేసి రెండో ఆట సినిమా చూదామనీ అనుకొన్నారు

ప్రకటించిన

ఆటోరిక్షాలో కాకుండా— మామూలు రిక్షాలో, వొదిగొదిగి కూచుందామనీ, గతుకులొచ్చిన ప్రతిసారీ, అవసరాన్ని మించి ఆమె కేసి వొరుగుదా మని మీ మట్టుకు మీరను కొన్నారు.

ఈ రిక్షా వ్యవహారం తప్ప మిగిలినవన్నీ, ఇలా-ఇలా-ఇలా జరగాలనీ, జరుపుకొందామనీ, మరో కార్యక్రమాన్ని తయారు చేసుకొన్నారు దీన్ని అక్షరాలా అమలు జరపడం కోసం— మీరీ రోజున సెలవు కూడా పెట్టారు.

స్నేహితుడు

ఆనందం
వస్తాడెప్పుడో
చుట్టం చూపుగా
అవును
ఆనందం నాకు చుట్టం
కానీ
విషాదం నా స్నేహితుడు
నా గుండెలోనే
కాపురం వాడికి
ఏదైనా స్నేహితుడు కదా

— మల్లిక్

కాని— ఏం లాభం?

నిన్న సాయంత్రం మీ సెలవును మంజూరు చేసిన ఆఫీసరుగారే మిమ్మల్ని అర్జంటుగా, ఆఫీసుకు పిలుచుకు రమ్మని మనిషిని పంపించారు ఆ వచ్చిన వాడికి, రెండో మూడో ఇచ్చి, 'ఇంట్లో లేరని చెప్పించు' దామని కూడా మీరు చూశారు. వాడో బిడ్డ వెధవ, మిమ్మల్ని వదలేదు. ఇప్పుడు చెప్పండి! ఇందులో మీ నిజాయతీని శంకించాల్సిన అవసరం ఉన్నదా? లేదుగా!

ఇదే విధంగా—

మనం ఎంతో చిత్తశుద్ధితో, ప్రకటించిన ఓ కార్యక్రమానికి బదులు "అనివార్య కారణాల"వల్ల— అప్పుడప్పుడు మరో కార్యక్రమాన్ని చేపట్టక తప్పదు ఇలా జరగడం నిజంగా దురదృష్టమే! కాదనను

మన పూర్వజన్మ సుకృత విశేషం వల్లా, మన పితృదేవతల ఆశీర్వచన బలం వల్లా— "అనివార్య కారణాలు" అన్న వాక్య మొకటి అడుగడుగునా, మమ్మల్ని ఆదుకోబట్టి గానీ, లేకపోతే ఈ బదులుగా వచ్చే కార్యక్రమాలను సమర్థించడానికి, మనకున్న సమయం— ఎంత మాత్రం సరిపోదు

చివరగా ఒక్క మనవి!

భగవంతుని సాక్షిగా చెబుతున్నాను! నన్ను నమ్మండి !!

ఇదీ—

"ప్రకటించిన కార్యక్రమానికి బదులు"గా ప్రసారమవుతున్న కార్యక్రమం కాదనీ, దీని శీర్షిక ఇదేననీ గ్రహించండి! చాలు!! దయచేసి నా చిత్తశుద్ధిని మాత్రం శంకించకండి!

ఇది మీకు చాలా ఉపయోగం

మీ నిత్య వ్యవహారాలకు "వ్యవహారదర్శిని" అనే తెలుగుపుస్తకం చాలా ఉపయోగం అందులో ఏదైనా ఆస్తి కొనేటపుడు తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు, ఏదైనా ఉత్పత్తి, వ్యాపారం చేయాలంటే, దేనికెవరివద్ద ఎలా ప్రైసెన్సు తీసుకోవాలి, వివిధజాతుల వివాహ, విడాకులనిబంధనలు, స్త్రీపురుషుల ఆస్తిహక్కులు, ఎవరితోనైనా ప్రమాదం రాబోతే పోలీసురక్షణకు ఎవరికెలావ్రాయాలి. ప్రభుత్వ ఉచిత ఇండ్లస్థలాలు పొందటానికి ఎవరికెలాదరఖాస్తువ్రాసిపంపుకోవాలి నోట్లు, దస్తావేజులు, ఒప్పందాలు, పత్రాలు పిటీషన్లు, ఫిర్యాదులు, ఉత్తరాలుఎలావ్రాయాలి వాటివివిధ నమూనాలు అనేక చట్టాలవివరాలు ఇలాంటివెన్నో మీకుఉపయోగపడేలా, తెలిసేలా వ్రాయబడ్డాయి 300పేజీలపుస్తకం ధర రూ 12. పోష్టుఖర్చులదనం "దేశసేవప్రచురణలు, 2. ఇందిరానగరు, వెంగలరావు నగరువద్ద, హైదరాబాదు-500890 కు ఉత్తరంవ్రాసి మీఉపయోగానికోపుస్తకం వి పి పోష్టుద్వారా పొందండి